

L2 Fonetická transkripce; jazyk v podobě psané a v podobě mluvené

Krčmová 2008, 2.1, 2.2, 2.3

Radimský s. 22-25.

1. K záznamu projevu psaného slouží **písmo** (soustava písmen = abeceda).

- Jedno písmeno odpovídá jednomu fonému

Př.: „n“ znamená přední /n/ i zadopatrovou variantu /ŋ/.

- Jedno písmeno může odpovídat dvěma fonémům

Př.: písmeno „e“ odpovídá italskému zavřenému /e/ i otevřenému /ɛ/.)

- Naopak dvě písmena mohou odpovídat jednomu fonému

Př.: č. písmena „i“ a „y“ odpovídají fonému /i/.

- Spojení dvou písmen může odpovídat jednomu fonému

Př.: č. „ch“ odpovídá fonému /χ/

it. „gn“ odpovídá fonému /ɲ/

2. K záznamu zvukové podoby mluveného projevu slouží FONETICKÁ TRANSKRIPCE = fonetický přepis pomocí soustavy fonetických znaků = fonetické abecedy. (Srov. slovníkový přepis standardní výslovnosti slov daného jazyka)

3. **IPA** = International Phonetic Alphabet (Association)

AFI = Alfabeto/Associazione fonetico (-a) Internazionale

4. Italské fonémy

foném/fonema	grafém (grafema)	příklad
/a/	a	<u>ca</u> sa, l'Argentina
/e/ zavřené („e“ chiusa)	e	e lefante, pe sce, pe sca, l'Egitto
/ɛ/ otevřené („e“ aperta)	e	be ne, le ggere, le ggo
/i/	i	li mite, pr incipio, l'Italia
/o/ zavřené („o“ chiusa)	o	mol to, son o, l'Olanda
/ɔ/ otevřené („o“ aperta)	o	for te, no ve, oc chio, oro
/u/	u	bu gia, gu sto, giu sto, l'Ucraina
/b/	b	b ambino, be lle, B ari, ba nca
/p/	p	pe lle (secca), pa nca
/m/	m	ma re, M ilano
/t/	t	tu e (case), T orino
/d/	d	da re, du e (case), D ario, do ve
/n/	n	ne ro, nu ora, la N orvegia, no ve banca !!! /'baŋ:ka/
/ɲ/	gn	gn occo, ign orare, ogn i

/k/	c + a, o, u ch + e, i	caos, <u>cosa</u>, cucina, cuoco che, chilo,¹ Chiusi
/g/	q + ua, ue, ui, uo g + a, o, u gh + e, i	qua, acque, qui, quotidiano gallo, gola, gusto ghetto, Ghirlandaio
/ts/	z	<u>zia</u>, zio, zuccher²
/dz/	z	zaino, zanzara, <u>zero</u>
/tʃ/	c + e, i	<u>cento</u>, Cecilia, cinque, ciao
/dʒ/	g + e, i	gente, giro, già, Giorgio
/f/	f	famiglia, <u>fare</u>, firmare, fuori
/v/	v	<u>vero</u>, <u>vento</u>, <u>via</u>
/s/	s	<u>sera</u>, <u>sia</u>, <u>sola</u>, <u>suora</u>, casa
/z/	s	rosa, sbagliare
/ʃ/	sc + e, i sci + a, o, u	scena, sci, sceicco Sciascia, sciopero³, asciugare
/r/	r	raro, regalo, triste, ruolo
/l/	l	molto lento, libero
/ʎ/	gl + i gli + a, e, o	gli, figli, gigli, consigli figlia, figlie, taglio ALE: gloria, glicerina⁴

Všimněme si, že zatímco ve výslovnosti italských slov „figlia, figlie, taglio“ je pro souhláskovou skupinu „gl“ palatální hláska /ʎ/, ve slovech „gloria, glicerina“ je pro tutéž souhláskovou skupinu výslovnost /gl/. Rozdíl je dán tím,

¹ **1chilo-** /'kilo/ [dal fr. *kilo-*, dal gr. *khilioi* "mille"] anteposto a un'unità di misura ne moltiplica il valore per mille

² **zucchero** /*'tsukkero/ s.m. [av. 1320; dall'ar. *sukkar*, dal medio indiano *sakkhara-*] **1** sostanza cristallina, bianca e dolce, che si estrae dalla barbabietola o dalla canna da zucchero

³ **scioperare** /*ʃope'rare/ (v.intr. e tr. [1^a metà XIV sec. nell'acce. 3; lat. **exoperare*, comp. di *ex-* con valore privat. e *operare* "operare"] **3** v.tr.) distogliere qcn. da un'occupazione

⁴ **giglio** /'dʒiʎlo/ [sec. XII nella var. ant. *gillu*; lat. *līlīu(m)*, con dissimilazione della consonante iniziale] **1a** fiore grande, a forma di campana, bianco e molto profumato

gloria /'glɔrja/ [sec. XII nell'acce. 2; dal lat. *glōrīa(m)*] fama straordinaria, onore grandissimo ottenuto per meriti o capacità eccezionali

glicerina /glitʃe'rina/ s.f. [TS] chim. [1829; dal fr. *glycerine*, 1823, der. del gr. *glukeros* "dolce"] alcol alifatico trivalente, liquido, denso, solubile in acqua, trasparente

že ve slovech „figlia, figlie, taglio“ a dalších došlo ve vývoji z latiny do italštiny ke zjednodušení souhláskové skupiny „gl“ v hlásku /ʎ/, ve slovech „gloria, glicerina“ k této změně nedošlo, neboť jsou to výpůjčky z latiny. Objevují se v italské slovní zásobě až potom, co k uvedené fonetické změně došlo. Viz níže slovníkový záznam o původu a dataci těchto slov.